

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. elődjel. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A nyilatkozatok cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, October 10.

(D) A szebeni országgyűlésen közelebből oly indítványok adtak be, a melyek méltók volna a tisztes észrevételekre. Ezzel azonban nem kezdünk hasztalan szó szaporítást. Ha Ratiu ur communistikus irányu motioit tekintjük, csak örvendünk kell a gyűlés leendő elnapoltatásán, mert az idő talán más eszméket ad a tulajdon jogának felfogására nézve; és ha ezen intenciók irányát megfontoljuk, örvendünk kell azon, mit másképp szomorító helyzetnek mondhatunk, hogy a magyar és székely nemzet nélkül foly a törvényhozás.

Ezzáltal azonban Ratiu ur indítványairól nem szólnunk, Bach absolut rendszere sem jött soha ily eszmékre, s a mostani kormány annyival kevésbé indulhat oly eszmék után, melyekkel szemben, ha Erdély birtokossága ezen gyűlésre befolyást teljességgel nem gyakorolva, saját jogait nem védheti, de védi azt minden európai államnak a tulajdont biztosító minden codex.

Fontosabb azonban ennél azon indítvány, melyet Lászlófi ur tett le a ház asztalára, egy pár száz és több román által aláírva.

Fontos ez, mert akkor történt, midőn a székely nemzet nincs jelen, két hitfelekezetnek egy tagja sinez talán ottan még nem székely is; és megint éppen most történik ezen indítvány, alig néhány héttel azután, hogy ő Felsőle lekötelező nyilatkozatával újból is elismerte a székelyföld és tartományi, és souveraini autonómiáját, midőn magát a székelyek grófjának, és így a nemzet külön souverainének uralkodói szavával nyilatkoztatta ki.

És e perczben tétetik indítvány a székelyföld egyik legfontosabb vallási és politikai belügyi kérdéséről, a székely népnek állam költségei az az közadó utján megváltásáról. Hogy ez indítvány minden és alkotmányhoz ragaszkodó bonfit, minket pedig székelyeket kiválólag lelki és testi izgatottsághoz hozott, ezt mindenki könnyen képzelheti. Ezért használtuk e tárgyhoz hozzá szólásunkat; akartuk, hogy első hevíünk csilapodjék, és hideg nyugalommal szólhasunk e tárgyhöz.

Másokra bizzuk azt, hogy elmondják, mennyiben ütközik ezen indítvány az egyes hitfelekezetek „jus canonicum”-ába; másokra, hogy előadják azon többször felmerült harczot, melyet jelesen a protestans hitfelekezetek hasonló irányu kormányzások ellen évszázadok óta sikerrel küzdöttek meg; másokra bizzuk, hogy figyelmeztessék a székely kepe megváltásának indítványozóit azon, mely borberejt mozgalomra, melyet a magyarországi protestans papok és laikusok közt az egyházi patens—melynek irányával ezen indítvány azonos—költe fel, hogyan ítéltettek börtönre ottan a haza legmérszelebb fiait, s hogyan néztek bármint üldöztetés elé a papok, kik vallásuk autonómiáját nagyobbra becsülték a muló dolgoknál, és hogyan vetett e nagy és mind terjedő erkölcsi harcnak véget ő Felsőlenek a császárnak azon nemes elhatározása, hogy engedjen az oly fényesen nyilatkozott vallásos meggyőződésnek, s visszavonja azon rendszabályt, mely a protestansok rokonszenvével nem találkoztott.

A magyar hitfelekezetek általában, s a protestans hitfelekezetek kiválólag éppen azáltal tarták meg függetlenségüket, s a kormány által nem háborított autonómiájukat, hogy papjaikat az egyházak magok fizették. A midőn a papság kepe az állam költségén váltatnék meg, a kormány egyszerre beavatkoznék, nemcsak azon összeg sorsára nézve, a mi kepe név alatt a néptől foly be a papoknak, de be azon alapítványok sorsára is, a melyeket

őseink tettek le az egyes megyékben, s ottan a canonica portiot képezik.

A magyar hitfelekezeteknek pedig legfőbb kincsük éppen azon független állásuk volt, hogy a kormány nem avatkozhatott ügyeikbe. Ezáltal tarthaták fenn jelesen a mult század fanaticus üldözéseit közt hazánk protestansai vallásos szabadságukat.

Lászlófi ur indítványa ezen vallásos szabadságot törekszik egy oldalról aláadni, ambar indítványának még fontosabb jogi következményei vannak, melyeknek kimutatása képezi tulajdonkép jelenlegi cikkünk tárgyát.

Egyik fontos következménye a székelyföld területi jogának nyilvános megálmadása.

Másik fontos következmény a székelyekre egy új adóneim behozatala.

Az elsőre nézve észrevételünk az, mikép ez indítvány a legelső a magyar alkotmány történelmében, midőn a székelyek belügyéről, nélkülök tárgyalást kezdetek.

A székelyföld jelenleg ottan nincs képviselve. Ha azt mondja Lászlófi ur, ő az oka ennek, absentes carent voto; ez nem elég ok. Ha a székely képviselők ottan volnának, még veszélyesebbé válnék e kérdés.

Mert a jelenlegi országgyűlési szabály szerint a többség dönt, és e szabályban nincsenek elkülönítve a székelyföld tartományi alapjogai, a melyek Árpád korától fogva a Stádion rendszerig tiszteletben tartattak, s melyeket ő Felsőle tetteg elismert, midőn magát székely grófnak nyilváníttván, a nemzet jogait tiszteletben tartatni ígerte.

A székelyföld képviselőinek jelenléte tehát csak azon veszélyt idézné fel, hogy jogait egy akkor általa is elismert többség sértené meg. És e közt különbség van.

Az erdélyi országgyűlések soha sem avatkoztak a székelyföld alapörvényeinek felbontásába, ők csak bírskodtak olykor oly belkérdéseknél, hol egyik rend a másik felett nyomást gyakorolt, de a székelyföld a nemzet magán tulajdona volt, jus regium nélkül, a székely papság pedig független volt a kormánytól és országtól, s maga kormányozta önmagát, s a nép kepeje, és a vallási alapítványok adták meg a papok életmódját.

Soha ezen vallásos és politikai alapjogokat erdélyi magyar és szász meg nem háborította. Örvendünk, hogy most sem magyar tette amaz indítványt; ambar mélyen sajnáljuk, hogy oly nemzet fia, mely a magyarral edes egy.

Mi látjuk, hogy ő Felsőlenek a székelyek grófjának trónja előtt ezen indítvány tekintetre nem lesz méltatva mindaddig, míg a székely nemzet e részben ki nem hallgattatik; ő Felsőle a székelyek grófja, ki a szászok belügyeire nézve a szász nemzeti universitásnak tág hatáskört engedett, jól tudja azt, hogy a székelyek nemzeti gyűlése sincsen soha törvény által eltörölve, és ha a papi kepe megváltását ő Felsőle czélszerűnek vélné indítványozni a nemzetnél, tudja ő Felsőle, hogy ezen megváltás csak is a székely nemzet akaratából történhetnék, és a nemzeti föld és hitfelekezetek autonomikus jogánál fogva csak is és kizárólag a székelyföld kebléi adójából.

E közt pedig, és a Lászlófi ur indítványa közt roppant nagy különbség van éppen az adókérdésre nézve.

Mi székelyek jól tudjuk, mit tesz az államkárpotlás. Tizenöt év óta fizetjük azt a székely területen kívül eső román néptömeg részére, hogy ő ingyen földhöz juthasson.

A papi kepe megváltását is csak nekünk kell fizetni. A különbség csak annyi, hogy gabona helyett pénz kell adnunk, holott pénzünk inkább nincs, mint gabonánk.

Lászlófi ur indítványa azzal kecsgetti a székelyeket: nem igaz a mit (D) mond, mert az ország fogja helyettesíteni a kepet; s ebbe oláh, szász, örmény, minden osztozik.

De vajlon biztosítja-e Lászlófi ur a székely nemzetet, hogy ő e különös kegyelemben megmarad? Vajlon nem szemünkkel látjuk-e, hogy ha ez országban a székelynek egy malacz jut, az oláh egy hizott sertés nyáját követel, hivatkozva millió létszámára?

Ha ma a székelyföld kepejét az ország adójával megváltatjuk, holnap a román papok kepejét kell megváltanunk. Ez a Gleichberechtigung elvénél fogva természetes.

Tudjuk pedig mily rettenetes sok apró és szegény román ecclesia van, a melynek semmi canonica portiója, papjai pedig harisnyában és czondrában járnak.

Hogy ezeket urakká tehessek, mennyi adót kellene fizetni a magyar nagy birtokosoknak és a székely nemzetnek.

Ezt mindenki jól beláthatja. Tarisa tehát el minden hitfelekezet a maga papját. A székely nemzet belátja azt, mik lehetnének reá nézve Lászlófi ur indítványának következményei, s megköszöni szépen a gratiát; de egyzersmind bizik a Felsőle uralkodóba, ki az octoberi diplomában is Erdély belső alkotmányát fenntartani ígerte, miképp meg nem fogja engedni azt, hogy jelenléte nélkül, vagy lehető megjelenése esetében általános beleegyezés nélkül, az ő területének ezer éven át sértetlenül fenálló autonóm alapjogai, idegen elemekből álló s más országtól letlen lakó majoritás discussiója alá kerüljenek.

Az erdélyi országgyűlés

XLII. ülése october 8-kán.

Kezdeté d. e. 10 órákor. Elnök Grois. A kormánypadon Rannicher képviselő és kormányzséki tanácsos foglal helyet, a nélkül hogy kijelentette volna, hogy ő a kormány képviselése végett kiküldetett.

A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása az ülés végére halasztatik.

Elnök közli a kir. biztostól érkezett következő k. előterjesztvényt, melynek előleges tárgyalására az egyes osztályokból választandó két-két tagból álló bizottmányt küldetik ki. Az előterjesztvényt ekkép szol:

Törvényjavaslat

mellyel az 1854. Szentivánhava 21-éről kelt B. T. L. 151 száma alatti császári nyiltparancs 23-ik, 26-ik és 85-ik §§-ai megváltoztatásával és kiegészítésével, a megválasztott szolgálmányok megtérítése, s a válság-töke és öt százalékos évi jövedék befizetése iránti határozványok megállapítottak.

1. §. Az 1854. Szentivánhava 21-éről kelt B. T. L. 151 száma alatti császári nyiltparancs határozványai értelmében megválasztott tartozásokért kitundott válság-töke, az 5 százalékos kamatokkal együtt ha e tekintetben a kötelezett és jogosított személyek közt más önkényes megállapodás nem jött vagy nem jöved létre, a kötelezettek által 40 egyenlő fő évenként lejárandó részletekben, lefizetendő. Ezen részletek a kötelezettek által a jogosítottoknak közvetlenül megtérítendő. A megváltás fölötti határozatban minden eg. és részlet összege kimutatandó, s az első részlet a megváltás fölött kelt határozat napjához legközelebb eső január 1-sője vagy július 1-sője után számítandó fél év múlva lefizetendő.

2. §. A törlesztési tökének egy forinton alóli maradványai, a részlet-fizetések általi törlesztésbe nem számítatnak be, hanem a kötelezettek által az első részlettel lerovandók.

3. §. A kitundott és véglegesen megállapított részletek a tehermentesített földön fektessenek; azok a nyilvány-könyvekbe hivatalból beíratandók, s a beíratás megtörténte a vég-számlálati határozaton tanusítandó.

4. §. A lejárt részletek végrehajtás utján behajtásra azonnal minősítvük.

5. §. A kötelezett által a megváltás fölötti

határozat, s az utolsó részlet befizetéséről szóló nyugta előterjesztvén, azoknak alapján az összes részleteknek beíratása a nyilvány-könyvekbe valamint a megváltott földter is ha nyilványkönyvileg biztosítva van, bélyeg- és illetékmentesen kiűrlésztendő.

6. §. Ezen megváltási ügylet foganatosításával 1854. Szentivánhava 34-éről kelt nyiltparancs 26-ik és 85-ik §§-sainak megváltoztatásával, saját megváltási bizottmányok fog-nak megbízatni.

7. §. Minden szolgabírói járás számára, vagy ott, hol a viszonyok minőségéhez képest czélszerűnek mutatkozik, együttesen több járások számára, egy megváltási bizottmányt állítatik fel, mely a jogosítottak által választott két két, s a kötelezettek által szintén választott két-két tagból áll, kik együtt választák meg a bizottsági elnököt.

8. §. A kötelezettek által járásonként választandó megváltási bizottmányt két tag akként fog megválasztatni, hogy a községbeli kötelezettek mindegyike a helybeli szokásos módon két bizalmi férfit választ, s annak-utánna az egész járás bizalmi férfiai, a szolgabíró vagy egy a törvényhatósági főnök által kiküldendő biztos jelenlétében, szótöbbséggel választják meg a megváltási bizottmány tagjait.

9. §. A jogosítottak a megváltási bizottmányi tagoknak általuk leendő megválasztása végett, egy hivatalnok közbenjárásával össze-gyűlnek és tagjaikat megválasztják.

10. §. Hasonló módon választanak a jogosítottak és kötelezettek még két-két pót-tagot is, kik tekintettel a nyert szótöbbségre, előforduló esetenként a megváltási bizottmányba belépnek.

11. §. A megtörtént választásokról jegyzőkönyv vétetik fel két példányban, melyek egyike a megváltási bizottmány megválasztott tagjainak kézbesítetik, másika a törvényhatósági főnökhöz terjesztetik föl.

12. §. Ha valamely fél t. i. jogosítottak vagy kötelezettek a megváltási bizottmányt illető tagjainak megválasztását a törvényhatósági főnök ismételt felszólítása dacára megtagadná vagy elmulasztaná, akkor a törvényhatósági főnök nevezi ki helyettük a megváltási bizottmány tagjait és pót-tagjait.

13. §. A megváltási bizottmányok elnökét szótöbbséggel választák. Ha az elnök személye iránt nem értenének egyet, akkor mindegyik tag egy-egy személyt jelöl ki s azok közül sorshuzal által fog az elnök meghatározatni.

14. §. A helyet, melyben a megváltási bizottmányi tevékenységét gyakorolni fogja, ezen bizottmány megalakulása után maga határozza meg, de a megállított helyről és a megváltási bizottmányhoz intézett beadványoknak ki kezzebe juttatásáról a törvényhatósági főnökhöz, általános hírrételt végett, jelentés teendő.

15. §. A megváltási bizottmány feladatának megoldásánál magát 1854. Szentiván hava 21-éről kelt császári nyiltparancs illető határozványaihoz alkalmazandja.

16. §. A megváltási bizottmány határozatait, általános szótöbbséggel hozza. Egyenlő szavazatoknál az elnök szózata dönt.

17. §. Ha a föld tulajdonsága vagy a jog van kérdés alatt, a megváltási bizottmány a feleket, a netalan szüskéglendő ideiglenes intézkedés kieszközölése végett, a politikai hatósághoz vagy a törvényszékhez utasítandja.

18. §. A megválasztásra kijelölt tartozások megváltásának akkor is van helye, ha azt egy községben az ugyanazon jogosított irányában kötelezettek valamelyike kéri.

19. §. Ha a megváltás alatti tárgy után járuló közadót és tartozásokat a jogosított lefizette, akkor azoknak az utolsó három evről közép összege mint viszonsszolgálmány levo-nandó. A megváltási bizottmányok a megváltás fölötti határozataikhoz a földtehermentesítési alap-igazgatóság által készített és kibocsátandó egyforma nyomtatványi példányokat használnak. A megváltási bizottmány egyik tagja a jegyzőseget viszi, szabadságában áll azonban a megváltási bizottmánynak külön tollívtól is felvenni.

20. §. A megváltási bizottmányoknak a megváltások fölötti határozatai véglegesek. Föllebezésnek azok ellen csak akkor van helye, ha a megváltási bizottmány oly esetben hozott határozatot, midőn a föld tulajdonsága, vagy a jog kérdés alatt állott. Ez eset-

ben a határozat kézbesítésétől számítva négy hét alatt felfolyamodás a földterhermentesítési alap-igazgatóságokhoz juttatandó, mely a felett végörvényesen határoz.

21. §. A megváltási bizottmányok részéről a váltás főlotti határozat egy példánya a törvényhatósági főnökök beküldendő, ki azoknak a nyilvános könyvekbeli iktatását eszközözi.

22. §. Oly megváltási esetekben, midőn maga a megváltási bizottmány valamely tagja van érdekelve, köteles ezen tag ebbeli jelenlétét a földterhermentesítési alap-igazgatóságok megtenni, mely esetekben a megváltási tárgyalások kereszttülvitelére a legközelebbi megváltási bizottmány küldetik ki.

23. §. Ezen törvény haladék nélkül érvénybe lép.

Napirenden van a birodalmi tanácsosok választását elrendelő kir. leirat feletti bizottmányi jelentés.

Binder Mihály (bizottm. előadó) visszapiantván az 1848 óta leélt politikai életre elmondja, miszerint a magyar korona országainak ősi alkotmányát szükségképp meg kellett változtatni, miután az, az addig abszolút módon kormányzott Lajthán tül örökös tartományoknak utjonnan engedményezett alkotmányával összeegyeztethető nem volt; így keletkezett az ösbiradalmi alkotmány, mert az 1848-ig fenállott rendszer nem fért meg a birodalom egységével és így tovább. A mi a birodalmi tanácsbani részvételt illeti, Erdély 1861- és 1862-ben nem vehetett részt a közös ügyek tárgyalásában, lehetlen levén eddig egy erdélyi országgyűlést összeállítani; most azonban, midőn ez ország együtt van, szintén lehetlen volt Erdélyt meg nem hívni, mert ez az ország ebbeli jogának nyilvános megsértése lett volna. Nem lehetne a meg nem hívást azzal menteni, hogy még nincs végleges választási törvény, mely a birodalmi tanácsosok választási útját és módját meghatározza; az ebbeli végleges elhatározás a korona és a törvényhozó testület közös megállapodására van bízva, következésképp a két törvényhozási tényező e felett addig is megegyezhetik egymással, míg a szükséges formaszert törvény meghozza leend. Az ügy sürgettsége mentse ki a kir. leiratban ajánlott módot.

Az országgyűlés már a feliratban leköötötte szavát, és nem volna tanácsos ez ígéretet forma kérdés miatt megszegni. Az ország érdeke parancsolja, miután a birodalmi tanácsban az adó és vasuti ügy kerül tárgyalás alá, hogy ott képviselve legyen. E végre felolvassa és ajánlja a bizottmányi indítványt, mely szerint a birodalmi tanácsosok azonnal megválasztassanak és olvassa a biz. jelentést, melynek szövegét még szóval magyarázza.

A bizottmányi jelentés magyar és román szövegének felolvastatásától a ház el áll.

Obert a bizottmányi javaslat ellen van, habár nincsen is elvileg a birodalmi tanácsba azonnali követküldés ellen. Nem felel meg a javasolt mód az alkotmányos törvényhozás kellékeinek, melyek szerint törvényerővel csak az ország által hozott és a korona által szentesített határozatok bírnak.

Ha a kir. leiratban ajánlott választási mód azon alakjában az országgyűlés által elfogadatik, akkor ezen az alkotmányosság útjától eltérő eljárás csak a birodalmi alkotmány eleneinek szolgálhatna két élt fegyverül. (Ugy van!) Miután azonban egy formaszert törvény hozatala sok időbe kerülne, a bizottmányi javaslatot csak következésképp indítványának határozattal emeltetése mellett pártolhatja, u. m. „Miután a b. Kemény Ferenczhez 1860. febr. 26-án kelt legf. kézirat által a birodalmi tanácsba küldendő követek választásának alkotmányos uton kell történnie, ezen alkotmányos uton teendő választásnak végleges rendezése azonban hosszabb időt vesz igénybe; Erdélyországnak pedig a birodalmi tanácsbani képviseltetéséért a mostani tárgyalás alá kerülendő költségvetés, részint a vaspályák vonalokba bevonatása tekintetéből mulhatlanul szükséges; ennél fogva határozza az országgyűlés ö Felsége 1863. sept. 27-dikén Ischelen kelt kegyelmes leirata folytán, miképp a birodalmi tanácsba küldendő követek választását az abban kijelentett mód szerint csak azon nyilvános kijelentés mellett veendő elő, hogy azon alázatos felterjesztésben, melyben ö Felsége a választásról tudósítani fog, tisztán kijelentessék, miképp az országgyűlés ezen eljárásában egyáltalában semmi akadályt sem kíván látni arra nézve, hogy a birodalmi tanácsba küldendő követek választásának módját jövőre alkotmányos uton meghatározhassa.“ Az indítvány támogatatik.

Schneider Frigyes (regalista) elismeri, hogy forma tekintetében nincsen minden úgy, a mint kellene lenni, de arra most az ügy fontosságánál fogva nem fektetendő súly, csak az országgyűlés joga a jövőre is meg legyen óva. Az ország többsége halálal leend a törvényhozók irányában, ha a lényegre és nem a formára fordítanak figyelmet. Már — ugymond szónok — régen a reichsrathban kellene lennünk, hogy miért nem vagyunk? azt

tudjuk. Most részt vehetünk benne, tehát menjünk; legfőbb ideje! ha még ezen ülés skabb akarunk megjelenni, mit annyival inkább kell tennünk, mert a b. t. csak azért napolta el magát, hogy minket is elfogadhasson. A szónok előadja azon fontos ügyeket, melyeket a b. t. tárgyalni szokott, kiemeli főképp az Erdélyre nézve igen nyomasztó sokféle adót, s attól tart, hogy ezek, ha Erdély nem lesz jelen a reichsrathban, mind fennmaradnak, holott különben alább szállíthatnának vagy meg is szüntethetnének. Hivatkozik a cs. kir. pénzügyminiszterre, Plener urra, a ki szintén több ízben kijelenté, hogy az adókérdést el kell intézni, a vasutara stb. és mindezeknél fogva nem sokat gondol a formára, mindamellett pártolja Obert indítványát.

Schnell megígéri, hogy röviden fog szólni, de szabadon és nyíltan, mint népképviselőhöz illik, miként ezt a fejedelem alattvalójától, a haza hífiától követeli. A napirenden levő kérdést illetőleg aggodalmait vannak: 1) mert a reichsrathba való követküldés módja s rendje még nincs alkotmányosan meghatározva, pedig ö Felsége is ezt óhajtja, a mi kitűnik b. Kemény Ferenczhez 1861-ben intézett legmagasb kéziratából, és 2) mert az októberi diploma és februári patens becikkelyezése még nincs szentesítve, tehát törvényerővel nem bír. Kéti, hogy az országgyűlés jelen eljárását az ország, sőt maga a reichsrath is korrektnak tartsa, mert ebben is lehetnek oly nagyon alkotmányos emberek, kik félreismerendik a jelen országgyűlés készségét, melylyel ezen az uton akarja megválasztani a reichsrathba követeket, és annak erre nézve jogosultságát is kétségbevonhatják. (Zaj.) Tudja, hogy e kérdés definitív rendezése hónapokat veendő igénybe, addig ö sem akar várni, hanem alkotmányos törvényt óhajt, habár csak ideiglenes is. Nem tartja politikus eljárásnak, hogy az országgyűlés a forma miatt zárja el magát az alkotmány élvezetétől, t. i. a közügyek tárgyalásától; mindamellett nem akar alkotmányellenes uton határozni, annál kevésbbé, mert ezen országgyűlésben nincs az országának minden rétege képviselve, (közbeszólások hó!) és mert a néma padak kiáltva tiltakoznak az országgyűlés határozatai ellen, óvást is tehetnek!

(Zaj. közbeszólások: hóhó!) külön indítványt szándékoztott ugyan föllépni, azonban ettől eláll, és Obertét pártolja, mert az leginkább megközelíti az általa teendőt.

Brán de Lemény, elősorolja azon anyagi érdekeket, melyek a birodalmi tanácsba menetel szerinte szükségessé teszik, valamint azon adóemeléseket is, melyektől Erdély az ottani közreműködés utján ismét szerinte szabadulni képes; minek folytán sürgeti a bizottmányi javaslat egyetemes elfogadását, a birodalmi tanácsosok megválasztását és felküldését, hogy legyenek, kik az ott tanácskozó nagy férfiakat Erdély állapotáról felvilágosítsák, és bajainak könnyebbülését eszközölk. Ö részéről a bizottmányi javaslat azonnali elfogadásában sem elietést, sem praediciumot nem lát arra nézve, hogy a miatt az erdélyi törvényhozás e tárgy felett maga idejében végleges törvényt ne hozhatna. Azt sem hiszi Schnell urral, mintha magában a birodalmi tanácsban lenne egy párt, mely ellenézné, hogy Erdély már most követeket küldjön a reichsrathba, sőt azt hiszi, hogy ott az erdélyi követek szívesen látott vendégek lennének. Mi több, azt is hiszi szölv, hogy az erdélyi tartományi gyűlés e lépése oly hatásos példa leend Magyar- és Horvátországra nézve, melynek készséges követése folytán az ösbiradalom teljes consolidációját várhatni.

Wittstock a bizottmányi javaslat ellen van, habár a birodalmi tanácsosoknak ez országgyűlésből megválasztását kívánja, miután az az iránti készség elvileg többször kimondott. Észrevételei a kir. leirat két pontjára vonatkoznak 1) a bir. tanácsosok választási módja; 2) az ez iránti felhívás alakjára. A kir. leiratban euphemistius módon „ajánlott“ választási módot, mivel az ügy fontos és sürgető, és mivel a nemzetiségi majoritás érdekeit épp úgy biztosítja, mint a minoritás, magává teszi, habár a 4-dik propositóban kellett volna ez intézkedésnek eldöntetnie. De mi a kir. leiratban a birodalmi tanácsosok választásáról felhívás alakját illeti, arra nézve az alkotmányosság, és főleg a birodalmi alkotmányhozi ragaszkodásától ösztönözve érzi magát annak kijelentésére, hogy az alak, melyben az említett kérdés az országgyűlés elé terjesztetett, az alkotmányos alakok elhanyagolását, de sőt megsértését foglalja magában. Kívánja, hogy a birodalmi követek küldése most, valamint jövőben alkotmányos uton létre jött törvény alapján történjék. De a kormány e tárgyban törvényjavaslat helyett kir. leiratba foglalt felszólítást, úgy szölv meghagyást intézett az országgyűléshez. A kormány ez eljárása indokolhatlan. A bizottmány sem hozott oly módozatot javaslatba, mely által az alkotmányos formák megsértése helyreállított, hanem minden indokolás nélkül és feltétlenül a kir. leirat tar-

talmának határozottá emeltesét, s a birodalmi tanácsosok azonnali megválasztását ajánlja. Ily eljárás által az országgyűlés csak jóvá hagyja az alkotmányos formák megsértését s oly előzményt nyújtana, mely az országgyűlés minden eddigi eredményét kérdésbe hozhatná. Szölv azért Obert indítványához csatlakozik, mely igen keveset mond ugyan, de melyből legalább mégis látható, hogy ez országgyűlés oly törvényhozási factor, melynek más hivatása van, mint engedelmeskedni. Obert indítványába azonban még e tételt is felkívánja vétetni: „hogy ez országgyűlés a követett módban alkotmányos jogainak csorbítását nem ismeri föl stb. Schneider azon nézet ellenében, hogy nem szükséges az alkotmányos formákra oly nagy súlyt fektetni, idézi Schmidt Konrádnak a 4-dik ülésben mondott szavait: „Ha alkotmányos jogok gyakorlatában az alakra súlyt nem fektetünk, akkor ezáltal csakhamar a lényegét is elvesztjük.“ (Bravo!)

Obert magáévá teszi Wittstock módo-sítványát.

Schuller Mihálynak nincsenek a formát illetőleg aggodalmait, csak a törvényhozás két faktora megegyezték; itt pedig ezen eset fordul elő. Az által, hogy az országgyűlés a Reichsrathok választásának formáját önként, és nem azért, mert ajánlva van, elfogadja, nem praediciál a jövőnek; nem lát a dologban elhamarkodást, mert hiszen arról 1861. február 26-ka óta eleget lehetett gondolkozni. Az ö küldői (Segesvár) kézművesek és nem várhatnak a segély után, melyet csak a Reichsrath nyújthat, tehát sietni kell belé. Fölemlíti a különbféle, főleg a fő- és személyadó súlyos voltát, a katonáskodás által különösen az iparosokra hármoló terhet, kik a 8 évi szolgálatidő alatt elvonatnak tanulmányaitól, mesterségüktől s mire visszatérnek, elfeledik azt, nem úgy mint a földmivelő, a ki ekkor még ügyesebben tudja forgatni a kapát, mint ezelőtt. A mostani rendszer — gyűlölettel tölti el a pört s iparost a diákok, és így jövődöbéli tanító, papjai, hivatalnokai irányában, a min szintén kell segíteni. A vasutis is életkérdés, mert az ügylet, kereskedés, a közlekedési eszközök hiánya miatt pang. Hivatkozik Segesvárra, hol 1853-ban mintegy negyedfél száz frt értékű vásznat szöttek a takácsok, míg most minden szövőszék vesztegel, mert nincs munka. De még egy oknál fogva látja szükségesnek a Reichsrathbani képviseltetést, azért t. i., hogy az örökös ingadozásnak végeszakítássek, s a közönség valahára tudja, hanyádán van. Eddig — ugymond — tettünk ugyan lépéseket, de ezek csak a papíron vannak, ám ha a Reichsrathban leszünk, el lesz döntve, 48, vagy 1860-e? s nem csak azt mondhatjuk, miszerint alea jacta est, hanem azt is, hogy a rubicunt átletptik. Pártolja a bizottmány munkálatait, de Obertét is, a mennyiben ez amaszt nem csorbítja.

Binder Mihály (előadó) figyelmezteti a házat, hogy Obert indítványának tárgyalása akkor lesz helyén, midőn az ezen ügyben ö Felségehez intézendő fölterjesztés fog megállapítani, miután az ennek szövegére vonatkozik.

Fogarasi (kir. hiv.) a birodalmi tanácsosokat csak ad hoc kívánja felküzdeni. Egyéb-iránt e beszédet alább egész terjedelmében adjuk.

Rannicher a kormány képviselője: A választásfeliratban az országgyűlés bizalmát fejezte ki a korona és kormány irányában és ma azon panaszt hallja, hogy az országgyűlés alkotmányos jogát megsértette volna. A kormányban is van lelkiismerete; tudja, hogy az alkotmány alapján áll és ezen minden lépéséért helyt állhat. A kormány az oct. diploma kelte után majdnem három évvel csak akkor hitta össze az erdélyi országgyűlést, midőn annak eredményéről biztos volt. A kormány ideiglenes alapszabályokat s ügyrendtartást nyújtott az országgyűlés elé, és magáévá tette azokat s e téren mozog maig a nélkül, hogy t. e-zikbe igatva lettek volna. A kormány első előterjesztvényeiben mindenekelőtt az országos ügyekre fordította figyelmét és csak ezután hívta fel az országgyűlést, miután ez készséggel kinyilatkoztatta, a birodalmi tanácsba követküldésre. Nem ismerheti tehát el, hogy a kormány az alkotmányon csorbát ejtett az által, hogy az országgyűlést felszólítja arra, a mit tenni, de abban is hagyni hatalmában áll. Ez inkább az országgyűlés szabadságának elismerése, midőn ennek szabadakaratára bízatik, hogy a legf. kir. leiratban érintett tárgy felett t. e-zikket alkalossan. A mult törvényhozásból példákat hoz fel annak bebizonyítására, hogy országgyűlési határozatok, életbeléptetése után számos évekkel e-zikkezettettek be. Ö Felsége a szűkebb birodalmi tanácsra ruházta a tágabb Reichsrath elé tartozó kérdések feletti tárgyalási jogot, s noha arról külön törvényt nem hozott a birodalmi tanács, melynek szintén csak van alkotmányos érzülete, megnyugodott

abban. De különben ma már nem lehet a lényegre mult idők alakjainak feláldozni, az alaknak is haladni kell az idővel. A lényeg abban áll, hogy Erdély még ez idén a birodalmi tanácsban képviselve lehessen, míg az illető t. e-z. formaszert létrehozása a követeknek mihamarábbi megjelenését lehetlenné teszi. Obert indítványát méltányolja a kormány és nem fogja ellenézni, de Wittstocké ellen határozottan nyilatkozik (Bravo!)

Némelyek a vita, mások az ülés befejezését sürgetik.

Fel vannak még írva: Puscariu, Zimmermann, Schmidt Konrád, Bologna, Balomiri, Mann, Schuller Libloy, Schmidt Henrik, Obert, Ratiu János, Gull és Eranosz. A tárgy folytatása a holnapi ülésre halasztatik.

Olvastatik a mult ülés jegyzőkönyvének német szövege, mely több észrevétel után helybenhagyatik.

Ülés vége d. u. 2 órakor. Holnap ülés. Napirendje a mai tárgy feletti vitatás folytatása.

XLIII. ülés oct. 9-án.

Kezdete d. e. 10^{1/2} órakor.

A közelebbi ülés román jegyzőkönyve felolvasatván és hitelesítetvén, átér a gyűlés a napi renden levő tárgyra a követküldésre a birodalmi tanácsba. Némelyek ugyan a vita befejezését sürgetik, de a többség annak további folytatását óhajtva, elnök szót ad a még folygézett szövegeknek.

Puscariu: a szönyegen levő tárgy a tegnapi szónokok által merőben ki lévén már merítve csak igen keveset kíván szólni, legkisebbért, mert a birodalmi tanácsba leendő követküldés iránt osztatlan az óhajlás s ha egyes eltérő nézetek nyilvánultak is, csak a kormány jelen fölhívásának alakja ellen voltak irányozva, s nem lényegesek. Ö sem Wittstock, sem Obert, sem pedig Fogarasi nézetét, miket e követküldés ad hoc természeté nézve kifejeztek, nem pártolja, miután a két patens be van cikkelyezve; az ad hoc csak a választás módjára vonatkozhatik. A fejedelmi felhívásban nem látja az alkotmányosság mellőzését, eléggé biztosítva van az abban a vörös bársony kötetű arany pecsétet két diplomában. Azután gondoljuk meg azt is, — ugymond — hogy a febr. patens azon eshetőségtől is gondoskodott, ha nem akarnánk felmenni a birodalmi tanácsba, a követlen választások a kormány rendelkezésére állának, siesztünk tehát, oda fenn várnak, 24 órai balogatás is sok. A mi és a birodalom érdekel sürgetnek és mi még is vesztegetjük az időt de lana caprina folytatott vitákkal, s úgy teszünk mint a menyasszony, a ki akkor vonakodik mitor már templomba viszik. A nép szemei ránk vannak függesztve, fölünk vár könnyűbűltét, tegyük tehát valóságá a közmondást: bis dat qui cito dat! — Még el akarja mondani, hogy a képviselőknek a birodalmi tanácsba a nemzeti érdekek szerint kell történni, de az elnök figyelmezteti, hogy ez nincs napi renden.

Schmidt Konrád: nem osztja azon nézetet, hogy a kormány az alkotmányos formákat megsértette volna. — A februári alkotmány nem nyit kérdés az egyes tartományokra nézve; mert ezeknek csak birodalmi alkotmány vagy absolutistisches provisorium közt lehet választásuk.

Erdély még csak most van azon kedvező helyzetben, hogy követeket a birodalmi tanácsba küldhesse; minthogy a két út közül, melyek által valamely ország magát abban képviseltetheti, az egyik t. i. a direct választás aligba lett volna kedvező eredményt; de a másik út t. i. országgyűlés általi követküldés csak ily hosszas idő után volt ily sikeresen előkészíthető. — Nem áll azon tegnapi megjegyzés, hogy a bir. tanácsban magában is kérdésbe lehetne hozni az erdélyi bir. tanácsosok választási módjának alkotmányos szempontból hiányosságát; mert ha ez meg történtek, akkor a bir. tanács az erdélyi alkotmány és országgy. illetékesébe vágná, a mit attól pedig nem remél. (Bravo.) — Az üres padokra utalást, és a távollévők lehető óvását nem veheti figyelembe; mert a választókerületnek háromszor adatott alkalom képviseltetésükre; de ezek mindig oly férfiakat választottak, kik nem akarnak megjelenni. — Pártolja a bizottmányi javaslatot és Obert módo-sítványát.

A vita befejezése sürgettetvén a bizottm. javaslat mellett feljegyzettek Zimmermann választották, ellene csupán Gaetan volt felírva.

Gaetanu: megjegyzi, hogy az alkotmányosságának nem csak a formája, hanem a lényege is meg van sérve a jelen felhívás által, azért nem helyesli, hogy már most megválasztassanak a birod. tanácsba. A birodalom lajthántuli tartományai és követküldés módja véglegesen rendezve van, ott minden érdekelődő képviselőjét egy a Landtag-okból valamint a választókerületekből; nálunk ez még nincs meg. A jelenlegi követküldés tehát az innen és onnan felhozott okok által sehogy sincs indokolta. Erdélynek meg van

nak a maga ideiglenes országgyűlési alapszabályai, legjobb lesz ha a kormány ezekhez tartja magát, s be várja míg a tárgyat felül a 4 dik kir. előterjesztés folytán pozitív törvényezik jó létre. Pártolja Wittstock és Obert módosítványait.

Zimmermann: Az ügy égető volta miatt a választást mielőbb kívánja véghezvinni. Az ország nem várhat; ha valaki, akkor legelőbb a pénzügyminiszter várhatna, miután a képviselve nem lévő országokról a febr. pártus 13. § sa szerint intézkedhetik. Elédig vak engedelmesség volt az ausztriai alattvaló sorsa; most lejárt annak ideje, mielőbb élvezniük tehet az alkotmányos jogokat. — Az alkotmányos formák megsértéséről állítás nem alapos; miután ily sértés csak meglévő törvényen ejthető; pedig a bir. tanácsosok választási módjáról nincs erdélyi törvény. — Erdélynek Magyarországban viszonyairól tegnap tartott előadásra nézve (Fogarasi) megjegyzi, hogy ily beszédnek az 1861 ki pesti országgyűlésen kellett volna tartatnia, akkor nem ömlött volna az ottani vita ágyú torkába, midőn az országgyűlés az értekezési fonalat megszakasztottan nyilatkozta. — Erre szóló igen hosszas közjogi deductiókba mélyed, melynek folytán azt igyekszik feltüntetni, mintha Erdély és a magyar szent korona többi tagjai közt mindig csupán personalis unio létezett volna. — Idézi az 1848 ki nyelvi törvényeket és azt mondja, hogy már csak ezeknek fenntartása is lehetlenné teszi Erdélynek Magyarországban transzactióját. Erdély csak egy hatalmas birodalomhoz tartozása által állhat fenn; Magyarország pedig dualismus által csak gyengíti a birodalmat. — Egyezkedés Magyarország csak az octob. diploma terén jöhet létre. Az ebben megalapított alkotmányhoz hasonló elfogadtak volna a magyar és erdélyi főurak 1852 ben, mint az ő felségének beadni szándékolt fölterjesztvényükben ki van fejezve. — Végül pártolja a bizottmányi javaslatot.

Binder (előadó) újból összefoglalja a bizottmányi javaslat mellett és ellen felhozott észrevételeket. Obert és Wittstock indítványát a részletes vitánál kívánja szavazás alá bocsátatni. — A távol lévőkre utalást nem látja helyén és tekintetbe vehetőnek. — Ajánlja a bizottmányi javaslatot a részletes vitához alapsúl.

Schnell azon semleges megjegyzést teszi, hogy az üres padokra nézve tegnap ejtett szavainak nem azok értelmét kívánta adni, a melyben azon értettek. Ő csak arra akart figyelmeztetni, hogy a kir. leirat felolvasásakor nyilvánult örömet nem lehet általánosnak tekinteni.

Obert és Wittstock indítványa feletti határozás a részletes tárgyalásra halasztott. — Az általános vita befejeztett.

Olvastatik a bizottmányi javaslat A. pontja, mely szerint a választás a kir. leiratban felhozott módon először az 1. 2. 4. 5. 7. és 8. osztályban s azután a teljes országgyűlésben hiányzó 3. és 6 ik osztály helyett történik.

F. ábi indítványára azonban hosszas vita folytán éppen a megfordított választási rend fogadtatott el. Először választ tehet az országgyűlés a hiányzó osztályok helyett, azután választ a 7. és 8 ik osztály (a regalisták) végre a többi osztály.

E határozat értelmében változtatik meg a B pont is, melyben az egyidejűleg választó két-két osztály van összcállítva.

A javaslat C. pontjában, mely szerint a választás eredménye egy felterjesztésben ő Felségének tudomására hozandó Obert indítványa felvételt, (Wittstocké kisebbségben maradt), továbbá Ráti indítványa, hogy ő Felsége megkérsék, miszerint az erdélyi követeknek a birodalmitanácsban léte közben a többi kir. előterjesztvények a bizottmányokhoz leküldessenek.

Ezután elnök olvassa a kir. biztosnak átiratát, melyben az országgyűlésnek tudomására hozza, hogy ő Felsége által a birodalmitanács felsőházában a következő országgyűlési tagok hivatattak meg u. m. gróf Béli György, az erdélyi országos pénzügyi igazgatóság elnöke v. b. t. t.; gr. Nemes János, az erdélyi k. főkörmányszék alelnöke v. b. titkos tanácsos; Fogarasi Mihály, n. városi nagy prépost és címzetes püspök; báró Bruckenthal, ny. udv. tanácsos; Rosenfeld, pénzügyi ministerialis osztályfőnök és valóságos b. t. t.; Binder Mihály, az ágostai hitnek superintendense; Sterka-Siuluti Sándor, conte a gör. kath. érsek és v. b. t. t.; Siaguna Andre, gör. kel. püspök és v. b. titkos tanácsos; végre Pop Zenobius, bankigazgató. A kinevezetéről az egyes tagok azonban külön is fognak értesülni. A kinevezettek megjeleneztettek.

Zimmermann azt kívánja, hogy a közlés tudomásul vétele a jegyzőkönyvben csak egyszerűen említették meg és kijelenti, hogy valamint elvárta, úgy ő maga is bizonyos, hogy a szász nemzet grófja is meg fog hivni a birodalmitanács felsőházába; várta ezt ama nagy szolgálatok némi elismerésül,

melyeket a szász nemzet az uralkodóház s az ősbírodalomnak tett, és a melyekről mind meg annyit ausztriai fejedelem a jelen Felséggel együtt oly dicsőreleg nyilatkozott.

Többen kívánnak szólni, de elnök kijelenti, hogy e tárgyhöz nem adhat szót, a mint Zimmermann nyilatkozott, a sem volt helyén. Budaker interpellatiót nyújt be a főkörmányszékhez az iránt, hogy igaz-e azon hír, hogy a kormány az ut- és hidvámot vissza akarja állítani? Az interpellatio a főkörmányszékhez fog juttatni.

Schell a brassói kereskedő kamarának kérvényét nyújtja be, melyben a kereskedő testületeknek mind az országgyűlésbe, mind a birodalmitanácsba való választásoknál tekintetbe vételét kéri. A kérvény a bizottmányhoz utasítatik.

Lászlófi és társai törvényjavaslatot nyújtanak be az örmény nemzet s az örmény kath. vallás becikkelyezése iránt. Kinyomatni s annak idején napirendre tűzteni határozott.

Ülés vége d. u. 2 1/2 órákor. Holnap ülés. Napirend: a birodalmitanácsba küldendő követek választása.

XLIV. ülése, oct. 10-kén.

Kezdeté d. e. 10 órákor. A mult ülés jegyzőkönyve helybenhagyatik.

Napirenden van a birodalmitanácsba küldendő követek választása.

Brandsch azon indítványt teszi, hogy a teljes házból választandó 6 tagra a szavazatok a 3 nemzetiségre való tekintettel adassanak be, úgy hogy minden nemzetiségből két-két tag választassék.

Elnök figyelmezteti indítványozót, hogy 4 nemzetiséget kellene ily képpen tekintetbe venni, mert a magyar és székely, habár ugyanazon nyelven szól is, külön-külön nemzet.

Manu arra figyelmeztet, hogy az örmények szintén külön nemzetnek kívánnak tekintetni, legalább az utóbbi ülésben beadott törvényjavaslat az gyantitja.

Alduleanu nem tartja czélszerűnek az ily választást.

Zimmermann: Ha két magyar választatnék a teljes házból, akkor a regalisták számára csak egy magyar maradna hátra. A választás megszorítás nélkül történjék.

Brandsch indítványa kisebbségben maradt. Megkezdte a választás először a teljes ház szavazatát a hiányzó III. és VI. osztály helyett. A szavazás eredménye volt, hogy 91 szavazó közül megválasztott: 1) Groisz Gusztáv (kir. hiv.) 88, 2) b. Reichenstein 82, 3) Pap László 81, 4) Schmidt Konrád 73, 5) Moldován Demeter 59, 6) Alduleanu János 48 szavazattal.

Ezután választatott a VII. és VIII. osztály által (19 szavazó).

7) B. Friedenfels Jenő 15, 8) Rannicher 15, 9) Baritiu (kir. hiv.) 13, 10) Eranosz (k. hiv.) 12, 11) Bologa 11, Utó választással: 12) Lászlófi (kir. hiv.) 11 szavazattal.

Az I. osztály által választatott (16 szavazó):

13) Bohetiul Sándor 15, 14) Sipotariu János 15, 15) Dunka Pál 14, 16) Fekete (Negrutin) 12 szavazattal.

A IV. osztály által választott (21 szavazó):

17) Zimmermann (kir. hiv.) 17, 18) Trauschenfels Ferenc 16, 19) Schuller Mihály 14 szavazattal.

A II. osztály által választott (15 szavazó):

20) Brann de Lemény 14, 21) Popea Nicola 14, 22) Paskariu 13, utóválasztással 23) Cipariu 11 szavazattal.

Az V. osztály által választott (16 szavazó):

24) Gull József 15, 25) Binder Mihály 15, 26) Schuller Libloy 14 szavazattal.

A megválasztottak nevei (kik közt magyar egy sincs) Hoch és se treiaszákkal fogadtattak. Elnök jelenti, hogy Obert képviselő Szépmező (Küküllőmegye) és Monora (Alsófejmegye) közsege kérvényt adott be, melyben az illető megyékből kikébelezetni s a nemzeti univertitás alá rendeltetni kívánnak. — A kérvényi bizottmányhoz utasítatik.

Ülés vége d. u. 1 1/2 órákor. Legközelebbi ülés oct. 12-kén. Napirend: felterjesztvény a választás eredményéről.

Fogarasi Mihály czim. püspök és regalista beszéde a szebeni országgyűlés septemb. 8-diki ülésében.

(Szintén eredeti szöveg.)

Méltóságos elnök ur! Nem szükség mondanom valamit a szözyegen levő tárgy fontosságáról, sem pedig helyzetemnek nehézségéről. Elhiszem, hogy ennek érzetétől mindnyájan azt vagyunk hatva, és hogy e pillanatot nem csak Erdélyre, hanem a magyar szent korona alatt levő országokra nézve is igen fontosnak kell tartanunk. Elejétől fogva az volt vezérelve cselekedeteimnek, hogy ha

valamely ügyben részvétre, akár papi hivatásomnál fogva, akár országos állásomnál fogva meghívtam, nem az elzárkózásban kerestem menedéket, hanem ösztönösen nyilvánítottam ki érzéseimet.

Ez az elv vezérelt engem e képviselő testületbe, és azért a jelen tárgyról is a békeesség és egyetértés hangján, mely csak egyedül lehet jótékony, elmondom azt, a mit a jelen tárgyról érzek és vélek.

Azon elvek, azon politikai nézetek és fogadalmak után, melyeket e képviselő testület augusztus 2-diki legalázatosabb választfeliratában, jelesen annak 7, 8, 9, 37, 38, 39 pontjaiban lefektetett, nem lehet kétségek többé az, hogy e magas ház a legfelsőbb kir. leiratban foglalt felhívást éppen azon készséggel fogadom, a mely készséggel az oct. 20-iki diploma és február 26-iki nyiltparancs becikkelyezését teljesíté. És valóban maga e kegyelmes felhívás is ezen készségre alapítja kívánatának biztos eredményét.

En tehát tudom azt, hogy ezen magas ház előbbi tetteivel s lépéseivel engagirova van arra nézve, hogy a most ülésőz birodalmitanácsba követeket küldjön, s én nem is azért szólok, hogy ezen tényt kérdésbe vegyem, én tudom és érzem állásomat, hogy a mit egyszer ezen magas ház elhatározott, azt én is tartozom tisztelni.

De uraim! van még ezen főkérdés mellett mellékes nézet is, t. i. ezen főkérdésnek, ezen lépésnek jellemét, természetét és módját meghatározni. Azt hiszem, hogy e magas háznak feladata, nem csak reánk nézve tisztán és világosan tudni azt, hogy mily értelemben teljesítjük mi ő Felségének legmagasabb felhívását, hanem szükséges azt világosan kimondani és meghatározni azokra nézve is, kiknek kivülöttünk jogérzetletét érdekelheti.

Az oct. 20-iki diploma és február 26-diki nyiltparancs oly időszakot képző fejedelmi okmányok, melyek által urunk királyunk ő Felsége a birodalom tulsó tartományaira nézve előbb is, Magyarországon pedig 10 év alatt folytatott absolutistius uralkodási rendszernek egyszerre és tökéletesen véget vetett. Az oct. diploma a birodalom tulsó részén örömmel fogadtatván ott alkotmányos életet hozott létre; a birodalom innenőz részein a magyar szent korona országában egy nagyszerű közjogi kérdés fejlődött ki belőle; de oly kérdés magas ház! melynek az én nézetem szerint megoldatnia kell, és azért megoldatni is fog; oly kérdés, melynek a legjobb fejedelem akarata szerint alkotmányos uton kell megoldatnia, minden illető országok egyetértésével és megnyugtására kell megoldatnia.

E magas országgyűlés már igen fontos és elhatározó lépéseket tett e nagy kérdésnek megoldására; de hátra van még a végelhatározás, hátra van a végelöntés. A magyar szent korona alatt élő országoknak közjogi állását az oct. diploma és február 26-diki pártus módosítani fogja, és e közjogi nagy kérdésnek megoldása a pragmatica sanctio óta a legfontosabb dolog, a mi ez országokat foglalkodtatta.

En tehát úgy értelmezem a mostani határozatot, úgy értelmezem a Reichsrathba való küldést, hogy az mint ideiglenes kivételes rendszabály a diplomaciái kiejtés szerint csak ad hoc történjék, s ezen értelmét azért akarom magában e felküldendő alázatos feliratban nyilván kifejezni, mert mind az országgyűlésnek állása, mind a jövődönök eshetősége, mind pedig azoknak jogérzetleté, kik ha jogosulva vannak is itt lenni, de önakaratuknál fogva innen hiányoznak, megkiméltessenek.

Nagy társadalmi rázkódások után, melyeket közlelebből átélt a birodalom és különösen Magyar- és Erdélyország, az alkotmányos rendet csak rendkívüli otcroyált rendeletek által lehet ismét visszaállítani.

A jogtannak örökös logikai következtetése csak circulus vitiosusba vezet az embereket és az alkotmány útját ki nem jelöli; azért vala szükséges Erdély nagyfejedelemségére is egy ideiglenes országgyűlési alapszabályt és ügyrendtartást otcroyálni; ez azon kules, mely minket bevezet megint a teljes és tökéletes alkotmányosság élvezetébe.

Az országgyűlés tehát ideiglenes jellemű s természetű levén, az országgyűlésnek alkotmányos rendezése maga a királyi propositiók szerint is a 4-dik propositiónak vagy is a birodalmitanács és Erdély nagyfejedelemsége közti megállapítandó viszonyok meghatározásának eleibe tetetvén, én azt hiszem, hogy ezen körülmény azt javasolja nekünk, hogy a mostani határozatot, a mostani küldést ez országgyűlésből csak ideiglenességnek tekintsük, csak ad hoc jellemmel levőnek tartunk.

Különbben maga a jelentés is beallja azt, hogy a bizottmány belátta, miszerint nem csak a 3 dik propositio, hanem még az 5-iknek is tárgyalását szükségé az, hogy a 4-dik propositio végleg és eldöntőleg tárgyalassék és határozassék el.

Mondom harmadszor, hogy a jövődönök eshetősége is javasolja azt, miszerint mi ezen szócsház: ad hoc ragaszkodjunk; mert

nem lehet szem elől tévesztetni azt, a mi annyi legf. okmányokban le van fektetve, hogy Magyarország és vele kapcsolot tartományokra nézve az oct. diploma és febr. pártus irányában egy különös helyzet van kijelölve, s e helyzet olyan, hogy a végleges megoldásnak s az azzal kapcsolot közjogi megállapodásoknak egyformán kell megtörténni és legalább lényegben egynek kell lenni.

Nem azt akarom ez által kijelenteni magas ház! mintha én az erdélyi nagyfejedelemségnek függetlenségét törvényhozási tekintetben most kétségbe akarnám vonni, s ezen kijelentésem által megint nem akarok semmi közbejött más törvényre vagy eseményre vonatkozással lenni; elvonva ettől elismerem azt, hogy az erdélyi törvényhozási független állásba van jelenleg helyezve, mint volt az 1791. 6. törvényezik szerint előbb is; hanem csak arra akarom a magas házat figyelmeztetni, hogy ezen nagy kérdésnek végelöntése összszűftűgésben van azon még bekövetkezendő tényekkel és határozatokkal, melyek a nagyobb Magyarhonban és annak kapcsolot részeiben meg fognak történni, és a melynek mielőbbi bekövetkezését minden igaz hazafi szívből kívánja (helyes! bravo!) és ha ekkor a megoldás, a kiegyenlítés útján valami oly alakban történik, a mi különbözö volna attól, melyet e magas képviselő ház fog határozni, s magáévé tenni, azt hiszem, hogy a historiai fejleményekre visszatételek sokkal jobb most még semmit sem megelőzni, mint akkor megint az egyszer kimondott határozatot módosítani. Mert nem kételkedem abban, hogy ha Magyarország részére valami tagasabb módozatok jönének létre ezen közjogi kérdések megoldása és kiegyenlítésénél, ő Felsége akarata szerint: Erdély nagyfejedelemsége is mint a magyar szent koronának egyik teste és része bizonyosan ezeket fogadná el.

Igy történt ez a pragmatica sanctio alkalmazása. Erdély a pragmatica sanctiot 1722 martius 30-kán önállólag fogadta el, és határozta el; de a mint a becikkelyezés mutatja, 1744-ben az 1723-diki Magyarországon történt elfogadás formájára állat.

En tehát igen helyesnek tartom azt, hogy a jelen határozat csak ad hoc értelemben történjék, hogy semmi későbbi eshetőségeknek praecjudiciumára ne legyen.

Harmadszor említem meg azokat is, kik e jobb oldalon hiányoznak és itt ismét arra kérem a magas házat, ne vegye ezt oly értelemben, mintha én ezen ház által az országgyűlés jogosultságának legkisebb akadályát is akarnám érinteni. En tudom azt, hogy a kik önként mondtak le jogukról, azok az országgyűlés jogosultságának hátrányára már nem lehetnek. (Helyes! Bravo!) Hanem van mégis valami, magas ház! abban, ha mi világosan és tisztán kimondjuk azt, hogy ezen jelen határozat csak ideiglenes és csak ad hoc természetű; van mondom e kiméletben valami, mi nem akadályoztatni, hanem talán előmozdítani fogja azon kívánságot, melyet maga a magas ház választfeliratában kijelenteni jónak látott, t. i. hogy ez a jobb oldal mielőbb népesedjék; mert én legalább azt hiszem, hogy e háztagot leginkább a Reichsrath-tól való idegenkedés szülte, és ha egyszer az országgyűlés ezen már túl tehetette magát, és ha majd akkor az egész ország újabb alkotmányos szervezete fog itt a tárgyalás szözyegén lenni, több kedv, több készség és akarat fog mutatkozni azokban, kik most töltnek még mindig elzárkózva vannak.

E nézetek azok, melyek engemet arra bírnak, miszerint én úgy értelmezem ezen felhívás teljesítését és úgy kívánjam a magas ház által is vétetni, hogy ez mint ideiglenes ad hoc jellemű és a végleges eldöntésnek hátrányára nem szolgáló határozat. És hogy még egy néhány szót szóljak magáról a kérdésről általánosságban, azt sem átalom e magas ház előtt nyilvánítani, hogy én a kiegyenlítésnek nem ellene s nem hátráltatója, hanem előmozdítója és ha tölem függne, sietője óhajtanék lenni. (Helyes! Bravo!)

Két szempont, két irányadó szempont van ezen ugynevezett magyar kérdés körül. E két szempont úgy helyezte el magát, hogy egyik is, a másik is mint egy végtelket képez: az egyik a politikai, a másik pedig a jogi szempont. A tisztán politikai szempont nem látott az oct. 20-iki diploma és febr. 26-diki pártus elfogadásában semmi akadályt, semmi nehézséget, hanem csak előnyöket, mégpedig nagyszerű anyagi előnyöket, melyekre az országnak szüksége van. A politikai szempontnak is vannak joguázetei és ezek visszautasíthatlanok; mert az ausztriai birodalom egysége és nagybatalmi állása, ez a politikai szempontból európai szükségnek tűnik fel. (Helyes). Ezt minden diplomata, minden egészséges politikus elismeri és valja. (Helyes! Bravo!)

A pragmatica sanctio elválaszthatlan köteleit és kapcsolot kötött a magyar szent korona tartományai és az ausztriai tartományok közt ugyan azon egy uralkodó fő alatt, így tehát Magyarország és Erdély és a magyar szent koronának többi részei szintén az ősbíroda-

lornak kiegészítő részét teszik!*) Nem lehet tehát politikai szempontból tekintve a dolgot tagadni, azt, hogy nemcsak vannak közös ügyek, melyek az összbíródomat ügyei, hanem kell azok közös tárgyalásának is léteznie, kell egy oly szervezetnek lenni és pedig az oct. diploma után alkotmányos szervezetnek, a mely ezen közös ügyek felett intézkedjék és határozzon.

Ez, magas ház! a politikai nézet, és kik ezen látszóvön néznek, e syllogismushoz ragaszkodnak. De vannak másrészt olyanok is, kik a törvény szilárd vértjét öltik magokra és a jogérzletet, a jogosság és alkotmányos érzelmet megjósítva van, hogy e kérdésben a magától elmondja s annak eldöntésében részt vegyen. A jogfolytonosság elve állítástot fel, de a jogfolytonosság elve a tények folytonosságát és az abból eredő változásokat föl nem tartóztatja. (Helyes!) Én valamint ohajtom, ugy azon meggyőződésben is vagyok e kérdés iránt, hogy e két szélső pont közeledni fog egymáshoz; mert a legjobb, a legegyszerűbb fejedelmeknek akarata legyőzi elvégre is a vonakodásokat, melyek egyik részről még fennállnak, és ohajtom lelkemből, hogy minél hamarabb megtörténjék; ohajtom, hogy ezen birodalmi tanácsba való küldés e magas ház kebeléből, egy vételessé kiűn, mint a mely a jogoknak nem praecjudicál; ugy vételessé kiűn, mint a melyet az opportunitás elve nem kiűn javasolt. Ohajtom, hogy ebből az idegenkedés ne erősödjék meg, hanem hogy ez áthidaló legyen arra, hogy azok, kikben idegenkedés van, azoknak is az útja az erdélyi országgyűlésnek e lépése által könnyíttessék.

De ezen nézetek kétségkívül olyanok, melyek az országgyűlésnek is tanácsolják, hogy minden nyilatkozatait, minden határozataitban a jog érzelmet magát is kímélje, tanácsolják azt, hogy alkotmányos formák iránt mindenkor ragaszkodással és tisztelettel viseltessék; és a mennyiben én az előttünk álló jelentésben ezen nézeteimet fel nem találom, a mennyiben habár magam is egy ingyentelen tagja voltam azon bizottmányoknak, abban kellő világosságot, kellő indoklást és a jogérzletnek kellő kifejezést nem találtam, annyiban felhíva érzem magamat ezen nyilatkozatom megtételére. És mivel Obert és Wittstock képviselő urak előadásai, az én nézeteimhez közelebb esnek, az ő módosításai nézeteimet megközelítvén, részemről is azok mellett kívánok szavazni. (Bravo!)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A (gróf Teleki) nemzetség nemesei adakozása. A magyarországi inségek számára a gróf Teleki-család, erdélyi közös pénztárából ezer forintot utalványozott; mely összegből 700 forint a magyar királyi helytartó tanács, és 300, az inségügyével Erdélyben foglalkozó központi kormánybizottság rendelkezése alá jön becsátva. Ezen családi jótékonyaságon kívül a gróf Telekiek közül

*) Hasonló felfogással beszélt Rannicher ur is. A minapi beszédjére észrevételünk ezota asztalunkon hever, talán jövő számunkban közreadhatjuk. Szerk.

majdnem mindenik különböző jószágain, nem csekély számú magyarországiak egész télire leendő elhelyezése iránt intézkedett.

— (Necrolog) Nagy-ersei gr. Toldalagi Ferencz cs. k. kamarás, maga és gyermekei gr. Toldalagi Viktor cs. k. kamarás, gr. Toldalagi Francziska, Adél, és Róza, ugy szintén menyje b. Bánffy Anna s veje b. Schleinitz Vilmos, valamint 7 unokáinak is nevében, mely fájdalommal jelenti szeretett nejeének Sáros-Magyar-Berkeszi Katona Annának folyó év oct. hava 6-án estvéli 9-ed fél órakor, tüdő-szélhűtés miatt, élte 58-ik évében történt halálát. Az idvezült tetemei f. hó 8-án délutáni 4 órakor fognak Szentdemeteri udvarából, a koronkai családi sírboltba indítani, s ottan 9-én délelőtti 10 órakor öröknypalotára, egyházi szertartással elhelyeztetni. Marosvásárhelytől 1863 oct. 7-én.

— A nemzeti színbábzan tegnapielőtti történt azon műkedvelői előadás, melynek tervezetét lapunk már közölte volt. Az előadás „Férj az ajtó előtt” című operette-el kezdődött, a mit felolvasások s vígj. és karddali viadal követett. Az operetteben Zsuzsanna szerepét Groisniz Szabó Paulina, Rózáét Grunz Szabó Kamilla urak, Flóriánt Molnár Sándor. Trompeur ifj. Groisniz Gusztáv urak személyesítették. Az előadás igen jól sikerült, játék, zene és ének-ol jól ment, hogy ez operette-el összhangzóban adva nem látnak színbábunkban. Ily műkedvelői előadás aztán mindig örömmel látunk. A tör. és kardviadalban Weselényi Miklós, Macskási Miklós, Bartha János, Fenyő György, Tompa Károly és Kovári Mihály urak gyönyörűköttek a közönséget. Réthi Lajos ur humoristikusan vagy is inkább élce felolvasást tartott, két élce különösen sikerült; az azonban bizvást elmaradt volt, a mi a nőket és a tanuló ifjúságot sértette. Ferenczi Tildi k. a. igen kellemesen szavalt Thaly Kálmán különben gyengécske segélyadát. A színbáb tömve volt, habár a pábolok csaknem kétszeres árba voltak emelve. Ez előadás szép segélyt hoz szűkölködő testvéreinknek.

— Pápai Lajos ur, volt százados az olasz-magyar legioban, honvágy miatt baba tévén, midőn itt családi viszonyaiban életbiztosítást nem talál, mint okleveles gazda, valamely uraságnál alkalmazást keres. Értekezhetni vele a gazdasági egyet. titkárnál.

— Hitelt érdemlő bécsi hír szerint a reichsrath felső házba erdélyi tagokul ki lennének nevezve: Fogarassy cz. püspök, gróf Beldi György, Siaguna, Poppu, Bühmstatten, báró Rosenfeld, báró Bruckenthal, Binder, és gróf Nemes János.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, october 4, A „Köln. Ztg.”-nak írják: „Tegnap az a hivatalos tudósítás érkezett ide, hogy Austria Angolországnak azt a javaslatát, a mely szerint Oroszországnak Lengyelországhoz való jog-címze elvesztettnek lenne nyilvánítandó, végleg elutasította. Bécsi lapok, sőt maga a nevezett kölni újság is a közölt tudósítást, ha szinte valószínűnek, de még most idő előtti-nek tartják.

Franciaország. Páris, october 9. A „Constitutionnel” egy Limayrac ur által aláírt cikkben ezt írja: Véget kell vetni Lengyelország bizonytalan és nyugtalan állapotának. Franciaország addig eljutott, hogy Lengyelországot Európa védelme alá helyezte; a kivívott előnyöket nem fogja feladni az által, hogy elszigetelt cselekvés kalandjaiba rohanjon; haladni fog Lengyelország iránti kötelességei teljesítésében, a nélkül, hogy Franciaország sorsát kockára tegye, a mely egyedül Franciaországé.

Ugyálszik, a francia sugalmazott sajtó a lengyel ügyben most már ismét a remények leebb hangolásra dolgozik. „Európa, így ír a „France”, a melynek érdekei mindaddig veszélyeztetve lesznek, a míg a lengyel kérdés meg nem lesz oldva; Európa, a melynek beavatkozási joga elvitáztatlan; Európa, a melyet az orosz válasz fájdalmasan indított meg; Európa, a mely, az emberiség becsületére, elszomorodott oly nemes vív folyását látni, és a mely saját biztonsága érdekében is aggodíék a lengyel mozgalom miatt, bizonyára még nem mondotta ki utolsó szavát. Csak várni kell tudni, gyengeség és vakmerő bátorság nélkül. Franciaországtól nem lehet kívánni, hogy a száz év óta felállított lengyel-kérdést hat hónap alatt oldja meg. Oroszország elszigetelése s az 1815-i szerződés megsemmisítése a francia politikának, a mely nyugodt és kitartó lépésekkel törekszik ezéjla felé, rendkívüli erőt kölcsönöz az a bizonyos tudással, hogy a türelmetlenség mindent elronthat, a türelem és várakozás mindent megmenhett.

Az „Opin. nat.” éppen az által látja Franciaországban a császárság sorsát kockáztatva, ha a lengyeleket cserben hagyják. Vett-e számot magával a „France”, kérdi az „Op. nat.” mi lenne a francia császárság helyzete benn és künn akkor, ha Lengyelország véglegesen le lenne igazva, s az erkölcseleg meggyőződött Oroszország a francia császári kormány utolsó védelmezőjét is kirtja vagy deportálja? Vett-e számot arról a nagy tekintélyesöknekéről, a melyet a kormány a francia munkás osztály előtt szendvedne? A „France” attól fél, hogy a lengyel ügy feletti háború forradalmi lesz. Megtörténhetik; de hogy az ne legyen, csak Ausztriától függ. Ha Austria őszinte, loyális semlegességben marad, akkor a háborút localizálni lehet.

A császár legközelebb Compiegnebe menend; ott fogja a törvényhozó gyűlést megnyitó beszédjét bevezetni. Azt beszélik, hogy a megnyitást a lengyel kérdésnek egy kimerítő felfejtése fogja megelőzni a „Moniteur”-ben, a melyben a diplomatai vereség okozóul Austria és Anglia lesznek felmutatva, s francia programmul Lengyelország politikai autonómiaja, képviselői alkotmány és nemzeti hadsereg lesz felállítva.

Forey tábornagnak utóbbi tudósítása szerint az angol hivatalos közegek magatartása Mexikóban egészen megváltozott. Ezelőtt ellenzéket képeztek a francziákkal szemben, most barátságosoknak, sőt a Juarez-párt ellenének mutatkoznak.

Olaszország. Turin, oct. 4. Ama kir. rendelettel fogva, a mely a pápai konzuloktól az exequatur-t megtagadta, a pápai alattvalók érdekei feletti örökös és spanyol konzulokra van bízva; az olasz királysági alattvalók pedig Rómában az angol konzulokra. A tartományokból a rablók növekedő garázdálkodásairól érkeznek tudósítások; azonban miután a büntetlen ünnegadásra kiltizott határnap eltűnt, a katonaság a legnagyobb szigorral ildózi a rablókát. Rómából jelentik, hogy a gyógyszerész, a kinél a mazzinista nyomdát felfedezték, elfogták. A „Roma o morte” című lap előfizetőinek névsora, sok törvénységi nyomozásra szolgál adatul.

Orosz- és Lengyelország. Mieroslowski csakugyan ki van nevezve a lengyel nemzeti hadsereg szervezőjévé. Székelytől egy ideig Lüttich-et jelelték ki Németalföldön, a hol szervezési működése leginkább fegyverek bevásárlása, megvizsgálása, átvételére és elszállíttatására szorítkozik.

A párisi lengyel bizottság a pápához feliratot intézett, a melyben hálát szavaz őszinteségének a lengyel nemzet iránt tanúsított részvételre s kéri további pártfogását. E feliratban többek között fel van hozva, hogy folyó évi februáriustól fogva az orosz kormány 35 kath. papot végeztetett ki s 300-nál többet szállíttatott Szibériába.

A varsói orosz rendőrség a politikai inquisitionnak ahoz a módjához folyamodott, hogy 160 gyermeket, 10 évesnél ifjabbakat fogdosott össze, hogy megtudja tőlük a szülők házában történeteket.

Ujabbak. Berlin, oct. 10. A „Journ. de St. Petersburg” írja oct. 8-ról. Külföldi lapok azt a tudósítást közölték, hogy a senatus elhatározta volna, hogy az 1815-i szerződések többé nem kötelezik Oroszországot. Ugyde a senatus rines hivatal, politikai kérdések felett határozni s szerződések csak az uralkodó köthet vagy semmisíthet meg.

— Turin, oct. 9. A „Discussione” írja: A lengyelek javára több törvényhatóság által megszavazott segélyezések okul szolgáltak az orosz kormánynak arra, hogy felvilágosítást kérjen. Az orosz kormány, utvala a tártományi és községi hatóságok tanácskozási szabadságára, azt nyilvánította, hogy ama határozatok csupán jótékonyasági cselekvéseknek tekintendők, minden politikai jelentőség nélkül.

Gabonaár Kolozsvárt October 8-án 1863.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 80 kr. Elegybúza 2 frt 80 kr. Rozs 1 frt 90 kr. Árpa 1 frt 40 kr. Zab 1 frt 10 kr. Törökűza 1 frt 80 kr. Pilyoka — frt 60 kr. Marhabús 10 kr.

Bécsi börze October 12-kén: Nemzeti kölcsön 81.80. 5% Metallikus 75.70. Bank-részvény 791.—. Hítel részvény 186.50. Váltó Londonra 111.50. Ezüst 111.65. Arany 5.34.

1860-diki Állam kölcsön 97.75.
October 10-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.25. Erdélyi 74.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

(218)

(2—2)

LEGUJABB, viszont több nyereménnyel összekötött

Nagy Pénzsorsjáték

melynél fogva 2 millió 450.000 pénzértékű jegyek nyerhetők.

Hamburg sz. kir. várossa kormányától biztosítólág engedélyezve.

Egy eredeti sorsjegy ára 8 frt oszt. ért.

„ fél „ „ 4 „ „ „

kétnegyed „ „ 4 „ „ „

4 nyolczad „ „ 4 „ „ „

A 18,800 nyeremények közt a főnyertes jegyek 200,000

100,000, 100,000, 50,000, 30,000, 20,000, 15,000, 7-er: 10,000, 2-szer: 8000, 2-er: 6000, 4-er: 5000, 8-or: 4000, 30-or: 3000, 50-er: 2000, 5-ör: 1500, 5-ör: 1200, 105-ör: 1000, 105-ör: 500, 5-ör: 300, 105-ör: 200 sat. nyerértékűek.

A húzás october 21-kén kezdődik.

Ezen igen kedvelt eredeti sorsjegyek utáni tudakozódás következtében, mely a kormánytól nemcsak pártfogolva, hanem húzása annak felügyelete alatt történvén, szükséges volt nemcsak a sorsjegyek számát, hanem a nyereményeket is jelentékenyül szaporítani. — Az alórt szélesen kiterjedő, s ösmeretes, kedvelt

„Isten áldása Cohnnal”

nevű üzlet osztálya alatt a mult évben 2 ízben, még pedig Julius 25-én a legnagyobb sorsjegy 18-szor, ezen évben pedig a legnagyobb nyereménnyel 4-szer nyertek

Külföldi megbízások a díjaknak bármely papírnemben vagy szabadjegyekben és értékbeni béküldése mellett, és titokba tartva kezeltetvén, az eredmény után a húzási lajstrom s a nyeremények alórt által hivatalosan pontosan elküldetnek.

Laz. Sams. Cohn, hamburgi bankár.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda bettiivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(208)

A T. SZÜLÉKEKHEZ.

(2—3)

Arra-nézve, hogy a gyermekek, születésektől kezdve testileg könnyeden nevelkedhessenek, s egészségesben tartatásuknak alórt bator vagyok a t. cz. szüléket figyelmeztetni az általam föltalált, folytonosan közkevdességben levő, s csalhatlanul használó s „**Kröczér Gilizsta-csokoládé**”-ja név alatt ismeretes hathatós szeremre; mely minden eddig ismert Gilizsta-ellenes szert minden tekintetben felülmúl, s a Gilizsta kiltására gyermekek és felnötteknél, a szó értelmében gyökeresen működik. Biztos és örvendetes hatásról kezeskedem. Egyéberánt bites bizonyítványokkal, mely e „**Gilizsta-csokoládé**”-nak kiltáló hatását igazolja a használati utasítással együtt ingyen szolgál minden vevőnek egy ily című könyvecskevel, „**Figyelmeztetnek a szülék, lelkészek, orvosok, nevelők, tanítók, gondnokok, ember- és gyermekbarátok, a biztos hatású Gilizsta-csokoládéra**” melyben az én állításaim minden rangu és rendű egyének s több orvosok, legszebb bizonyítványaival erősítetek meg.

Ez általam készült Gilizsta csokoládé a maga eredeti valóságában csakis az Osztrák, Porosz és Nagynémet birodalomban lakó és a fentebbi címmel ellátott könyvecskeben megnevezett t. Bizományos uraknál kapható u. m.

Erdélyországban egyedül kaphatók: **Kolozsvárt, Schütz Károlynál.** Brassóban: Fabik és Jekelius gyógyszerészek. Boitzán: Bárdosy Györgynél. Brádon: Adler Eszter. Déván: Buchler A. Dézen: Krémer Sámuel. Érsébet-városon: Szenkovits L. és Z. Fogarason: Danffy gyógyszer. és Masztig M. Hátseggen: Mátyé B. gyógyszer. Kőszán: Bittner A. gyógyszer. Körösbányán: Beavits György. K.-Fejérvárt: Sándor, Fischer, Riebert és Mihelyes gyógyszerészek. Maros-Vásárhelyt: Burdats A. gyógyszer. Medgyesen: Vándor Ferencz. Nagy-Halmágyon: Moldoványi Sim. Nagy-Enyeden: Bisztritsány Sándor. Sz.-Udvartlyt: Betzási Manó. Szerdahelyen: Schimmert Fr. gyógyszer. Szilágy Somlyón: Végh Mih. és Ruszka és társa. Szebenben: Zóhrer Ferencz. Sepsi-Sz.-Györgyön: Vitályos Béla és Ötves Pál gyógyszerészek. Szászsebesben: Weiszórtl Adolf. Segesvárt: Misselbacher fia és Teutsch. Tasnádon: Szongot Jakab. Vajda-Hunyadon: Acker Frigyes gyógyszer. Zilahon: Imzon Lajos és Bikfalvi István, és a könyvecskeben megnevezett még 243 Bizományosoknál.

Ára 1 darab 20 kr., és csak nálam helyben 6 darab 1 oszt. frt., legkönyebben postai uton utánvételel megrendelhető.

KRÖCZER ÁGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

(221)

Haszonbérbe adandó, vagy eladó jószág.

(2—3)

Kővárvidéken Koltzér helységében 2 órájárás N. Bányához, a Szamos partján többnyire 1 ső osztályú 66 hold szántó és szénafölde álló birtok, jó kiterjedésű belsővel, lakházal, és gazdasági épületekkel, 2 szellérel, korsmai joggal, az 1864-ik év Szent-György napjától kezdve 6 évre haszonbérbe kiadó; vagy ha ki meg akarja venni önkönösen is eladó. Értekezhetni Győr-Vásárhelyt a tulajdonos **BIRÓ LÁSZLÓVAL**.